

MEDBORGARUTREDNINGEN – Om arbete och omställning

Ulf Jarnefjord

Transportarbetarförbundet – Regionalt skyddsombud

Representant för världsfacket ITUC och Internationella transportfederationen ITF
(seminarieanteckningar)

En av de viktigaste frågorna för fackförbunden från starten för mer än 100 år sedan var allmän och lika rösträtt, alla människors rätt till inflytande över hur samhället styrs.

Fackföreningsrörelsens uppgift är att skapa ett rättvist, jämlikt och jämställt samhälle genom att stärka både den politiska, ekonomiska och sociala demokratin.

Under hela sin historia har de fackliga organisationerna också lagt stor vikt vid att skola sina medlemmar i hur samhället fungerar, för att stärka deras möjligheter att påverka sin egen situation. Fackföreningsrörelsen har dessutom varit en av de krafter som starkast drivit på för att utveckla statens välfärds- och trygghetssystem. Inte minst att skapa demokratiska löntagarstyrda Kooperationer som alternativ till de kapitalistiska profit-drivna, såsom försäkringar, mat, begravning, kläder och energi.

Fackliga organisationer har alltid verkat för att stärka människors trygghet och deras makt över sin tillvaro. De har på detta sätt bidragit till att breda grupper i samhället känt sig delaktiga i och optimistiska inför samhällets utveckling, även under perioder av dramatisk förändring när gamla jobb ersatts av nya.

I grund och botten är ett fackförbund en sammanslutning av arbetare som har kommit överens om vissa saker, för att förhindra att företag utnyttjar arbetare genom att ställa dem mot varandra. Fackföreningarna uppstod helt enkelt för att förhindra att de arbetare avskedades som ville ha löner som det gick att leva på, arbetsförhållanden som var någorlunda drägliga, och möjlighet till åtminstone lite fritid.

Det fackliga löftet innebär – att aldrig någonsin arbeta till sämre lön eller villkor än de vi kommit överens om i föreningen.

Den svenska fackföreningsrörelsen har sedan 1930-talet bejakat rationaliseringar och teknisk utveckling i ett land med en tillräckligt hög A-kassa och en aktiv arbetsmarknadspolitik.

Det gäller att stödja de människor som drabbas av omvandlingen i ekonomin. Alla ska orka och våga delta i utvecklingen av arbetslivet. Därför är det människor som ska räddas i

omvandlingen, inte jobb. De arbeten som finns kvar och de nya som skapas ska vara goda arbeten; trygga, moderna och konkurrenskraftiga.

Världen och planeten står nu inför enorma utmaningar gällande de allt mer akuta och accelererande miljö- och klimatförändringarna. Den omställning som måste göras av samhällets alla funktioner kommer tveklöst att påverka alla människor, inte minst arbetare inom fossilberoende sektorer såsom transporter.

Fackföreningsrörelsens uppgift är att i denna nödvändiga omställning försvara och skydda arbetarna ekonomiskt och socialt på samma sätt som gjorts vid tidigare större strukturomvandlingar inom t.ex. varvs- och tekoindustrin. Utan skyddsnät som innehåller rättvisa ekonomiska och sociala åtgärder, kommer det att bli svårt att få med arbetarna i den helt nödvändiga omställningen till en hållbar värld. Arbetarna måste få ta del av en väl fungerande A-kassa som under omställningen ger ekonomisk trygghet för hela familjen. Dessutom måste utbildnings- och kompetenshöjande program erbjudas inom de framväxande nya gröna jobben.

Fackföreningsrörelsen måste även på allvar börja fundera över hur arbetstiden och löneslaveriets hegemoni ska brytas. Det är dags för fackföreningsrörelsen att åter ta upp kampen om mer fritid och mer vila – på samma sätt som man gjorde för 100 år sedan. De senaste decennierna har vi sett hur sjukfrånvaron ökat drastiskt på grund av för mycket arbete och stress i arbetslivet. Samtidigt har arbetslöshet och osäkra anställningar ökat dramatiskt.

Det är fackföreningsrörelsens skyldighet att hitta en bättre balans mellan arbete och fritid. Vi måste fundera på vad som gör oss lyckliga som människor och inte fastna i den kapitalistiska konsumismens klor. Fackförbund som Transport kräver sedan länge att normalarbetstiden sänks till 30 tim/vecka. Samtidigt måste lönegrupper där deltid är normen idag, t.ex. kvinnodominerade yrken inom omsorgen, få höjda löner som går att leva på. En utjämning av både arbetstid och löner måste ske. Sverige är ett av de OECD-länder där den ekonomiska ojämlikheten ökat mest under de senaste decennierna.

Typiska dilemman som uppstår idag på arbetsmarknaden är när jobb inom fossilindustrin ifrågasätts typ lastbilstransporter, flygbranschen och bensinstationer. Arbetare blir helt naturligt rädda och ängsliga över att förlora jobben och försörjningen för familjen. Denna

rädsla förstärks av många osäkra anställningar, ungdomar som saknar A-kassa samt brist på strukturomvandlingsåtgärder.

Detta leder till att många anställda istället för att bejaka den nödvändiga omställningen kämpar emot den i rädsla för att bli lämnad ensam utan jobb och försörjning.

Fackföreningsrörelsens viktigaste uppgift är att se till och verka för en rättvis och hållbar omställning där ingen blir lämnad ensam.

En annan ytterst viktig uppgift för fackföreningsrörelsen är att informera och utbilda medlemmarna om konsekvenserna av klimat- och miljöförändringarna och förklara att på en död planet finns inga jobb. Samtidigt måste vi visa på de enorma möjligheterna som finns inom den framväxande gröna ekonomin, där miljoner nya hållbara jobb kan skapas, och visa att ett annat samhälle är möjligt.

Det går att kombinera den ekologiska, ekonomiska och sociala hållbarheten. Ett gott exempel på detta finns dessutom inom plattformsekonomin.

Pod-taxi företaget Bzzt är ett exempel på detta.

Företaget, som är ”crowdfundat”, kör små Pod-taxibilar med grön el och har schysta villkor för sina anställda via kollektivavtal med Transport.

Den internationella fackföreningsfederationen ITUC, internationaler såsom ITF samt fackförbund i många länder har kommit mycket längre i frågan än i Sverige. Utbildning, demonstrationer, kampanjer, politisk påverkan, förhandlingar, utredningar och förslag på åtgärder inom miljö- och klimatfrågan är några av de saker som de ständigt arbetar med. I England utbildar man gröna skyddsombud som verkar på arbetsplatserna för att minska företagens klimat- och miljö avtryck.

Allt detta är något som facken i Sverige bör ta lärdom av och utveckla även här.

En av orsakerna till att facken i t.ex. Afrika har kommit mycket längre än oss – är att de sedan länge redan är direkt påverkade av klimatförändringen, exempelvis genom torka och översvämningar. Då många redan lever på marginalen blir klimatfrågan väldigt tydlig och akut.

Några länkar med koppling till samtalen inom arbetsgruppen:

Länkar ITF: <https://www.itfelimatechangeblog.org>

ITUC: <https://www.ituc-csi.org/climate-change?lang=enI>

LO:

http://www.lo.se/start/lo_fakta/fem_forslag_for_en_investeringsledd_klimatpolitik

ETC : <https://goteborg.etc.se/klimat/en-gron-omstallning-av-transportsektorn>

LÄS MER om Ulf Jarnefjord: <https://arbetet.se/2018/12/17/jag-tror-inte-lo-riktigt-har-fattat-hur-viktigt-det-har-ar>